

OCTAVIAN GOGA ȘI UNITATEA NAȚIONALĂ

de MIHAI SOFRONIE

La 1 aprilie 1981 s-au împlinit 100 de ani de la nașterea lui Octavian Goga, unul dintre cei mai reprezentativi poeți, care încă la începutul sec. al XX-lea devenise principalul trubadur al suferințelor și năzuințelor românilor transilvăneni.

După încheierea studiilor superioare la Budapesta și Berlin, O. Goga nu trece în România, ci se stabilește în Transilvania¹, unde va desfășura o fructuoasă activitate literară, publicistică și politică.

Premierea primului volum de versuri, cu conținut social și patriotic, de Academia Română în anul 1906², i-a conferit poetului un uriaș prestigiu, iar românilor transilvăneni le-a prilejuit o imensă satisfacție. Această simpatie s-a exteriorizat cu ocazia adunării generale a Astei de la Brașov (1906), când la propunerea de a fi ales O. Goga ca secretar literar, cei prezenți l-au ovacionat îndelung³, manifestație ce i-a emoționat profund pe oaspeții de peste Carpați, veniți în număr mare în frunte cu renumitul istoric Nicolae Iorga.

Noii secretari ai Astei, Octavian Goga și Octavian C. Tăslăuanu, vor redimensiona activitățile Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului, cel mai însemnat așezămînt românesc din Austro-Ungaria. Concomitent cu culturalizarea maselor largi populare, Octavian Goga, în numele solidarității naționale, nu pierde din vedere nici stringerea legăturilor cu frații de peste Carpați, așa după cum reiese pregnant dintr-un toast rostit la Sibiu, în 1909, cu prilejul unui banchet al Astei: „Neamul nostru are un singur trup. Șira spinării din acest trup sînt Carpații. Plecîndu-ne urechea vom auzi aceeași limbă și vom surprinde aceleași vibrări ale sufletului și în dreapta și în stînga Carpaților... A sosit vremea să ne pătrundem cu toții de trebuința unei mari solidarități. Toate acțiunile noastre trebuie să plece azi din conștiința adîncă a solidarității noastre naționale. Unirea sufletească este supremul nostru ideal... La munca de apropiere a românilor de pretutindeni a contribuit și Asociațiunea“⁴.

Odată cu declanșarea primului război mondial și hotărîrea României de a rămîne neutră, O. Goga se lansează într-o amplă campanie publicistică în coloanele ziarelor „Adevărul“ și apoi în „Epoca“, pentru lămurirea opiniei publice din țară asupra situației românilor de peste Carpați, care erau supuși la tot felul de persecuții. În cadrul articolelor, O. Goga a dat dovadă de multă perspicacitate, intuind apropiata dezmembrare a Imperiului austro-ungar, și în același timp își exprima încrederea în puterea sufletească a neamului său.

Acțiunea de informare a românilor din România asupra nedreptăților ce le îndurau frații de peste munți, O. Goga o dezlănțuie prin intermediul „Adevărului“. În editorialele *Marii vinovaț*, „Două clase primare, O legendă distrusă, Evoluția programului românilor din Transilvania și Ungaria, tinărul revoluționar demonștra

¹ „Analele Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, nr. VI, noiembrie-decembrie 1905, p. 312.

² *Octavian Goga în corespondență*, ediție îngrijită de Daniela Poenaru, prefață de V. Netea, Edit. Minerva, București, 1975, p. X.

³ „Telegraful român“, nr. 100 din 14/27 septembrie 1906.

⁴ „Țara noastră“, III, Sibiu, nr. 40 din 14/27 septembrie 1906.

necesitatea ca România să lupte alături de Antantă, în vederea eliberării românilor transilvăneni, idee argumentată în *Note disonante*. „...În acest răstimp neamul românesc și-a desăvârșit opera de consolidare sufletească. Ideea unității plămădită în mod organic de instinctul nostru popular, dar frământată de puține minți, stăpânește astăzi întreaga conștiință publică.

Cele opt luni de cînd se joacă drama Europei au fost pentru noi un curs grăbit de pedagogie națională. O sută de ani de pace cu colaborarea lor metodică, cu turnuri de cărți și valuri de discursuri n-ar fi putut pregăti în așa fel triumful unei idei... După o jumătate de an și mai bine de cînd Ardealul trece prin cea mai zbuciumată perioadă a istoriei sale, murind zi de zi cu ochii întorși spre București, are astăzi totuși satisfacția morală de a-și vedea liberarea lui... România sufletește a intrat în război cu monarhia de Habsburg și tragerea sabiei e numai o chestie de prevedere militară”⁵.

Din vara anului 1915 își începe colaborarea sistematică la „Epoca”, ziarul condus de N. Filipescu, unde în cadrul rubricii *Ardealul vorbește*, alături de publicității ardeleni O. C. Tăslăuanu, I. Moța, V. C. Osvadă, O. Ghibu, I. Schiopul, Gh. Pop, S. Bornemissa, I. Enescu, O. Goga elaborează numeroase articole în vederea realizării dezideratului secular: desăvîrșirea unității statale

În editorialul *O nedreptate*, O. Goga face o amplă analiză a situației dramatice a românilor din Imperiul austro-ungar, prezentînd dilema în care se aflau ei încă înainte de conflagrație. „...Pentru românii din Ardeal viața politică din trecutul apropiat avea un dublu obiectiv în vremurile de pace: Viena și București... Priveau spre Viena de unde așteptau o soluție trecătoare pentru mizeriile noastre. Priveam în același timp spre București ca spre adevăratul punct arhimedic al năzuințelor noastre de liberare națională, de unde așteptam un sprijin conștient în vremuri normale și-o soluție radicală cu prilejul unei perturbații de ordin general... În clipa cînd s-a declarat războiul orice om politic din Transilvania a înțeles ca rostul Vienei în istoria românismului din Ardeal este un capitol încheiat, de domeniul trecutului și că mintuirea nu mai poate veni decît dintr-un singur loc : de la București”⁶.

Profund impresionat de devotamentul tineretului studios față de patrie, care nu se lăsa corupt de agenții Puterilor Centrale, O. Goga le dedică studenților un articol elogios, „Istoria se repetă... Trăim zile mari care pun în joc rostul de existență a neamului... În această universală revoltă a simțurilor, cînd un uragan milenar de pațimi cutremură românismul, cine ar putea cere tineretului nostru să rezolve frumuseșel problema de geometrie ori să consulte paragraful Codului lui Justinian ? Tinerimea e resortul însuflețirii unui neam : termometrul spiritului de jertfă a societății. Zile ca cele de astăzi sînt chemate să-i arate înălțimea morală... Europa moare în tranșee de un an de zile, jumătatea neamului ni se zvîrcolește în pierzare, strigătul morții pătrunde în biblioteci și tulbură tihna sufletului. Frământați-vă, deci, dragi prieteni !... La București Aima mater nu e de vînzare !”⁷. În această perioadă zbuciumată, poetul are un moment de inspirație sublimă, poezia sa *Latinitatea strigă din tranșee* fiind o chemare înflăcărată la luptă pentru realizarea neîntîrziată a unirii românilor. „...Acolo în hora vijeliei crunte / E clocotul visării noastre sfinte / Veniți români ! Porniți-vă spre munte / V-arată drumul morții din morminte / Să nu uitați a veacurilor carte, / Veniți, veniți !... Căci adevăr zic vouă : / Ori vă mutați hotarul mai departe, / Ori veți muri cu trupul frînt în două !”⁸.

Simultan cu activitatea publicistică, O. Goga se impune și ca orator, participînd în anii neutralității la mari adunări desfășurate la București, Iași, Galați, organizate de Liga pentru unitatea politică a tuturor românilor, prin mijlocirea cărora se urmărea lămurirea opiniei publice asupra situației românilor transilvăneni și necesitatea imperioasă a eliberării lor. În calitate de membru în comitetul Ligii, ales în decembrie 1914, O. Goga reprezenta pe românii transilvăneni, transmițînd celor prezenți frământările fraților de peste munți. La o asemenea adunare spunea : „...Nu există giulgiu mai dureros ca acela care înfășoară azi pe românii de dincolo, cînd pier pentru o idee străină ideii românismului, după o luptă de veacuri cu acei

⁵ „Adevărul”, nr. 10.082 din 9 aprilie 1915.

⁶ „Epoca”, nr. 181 din 4 iulie 1915.

⁷ Ibidem, nr. 188 din 11 iulie 1915.

⁸ Ibidem, nr. 190 din 13 iulie 1915.

care pretind astăzi să-i aibă tovarăși. Viitorul Ardealului stă în ranița soldatului român și dacă soldatul acesta nu se va mișca, rațiunea de a fi a Ardealului va dispărea...⁹ La o altă întrunire, de la Galați, ținută la 19 aprilie 1915, declara : „...Singura cale pe care trebuie să o urmați este aceea a armelor : nu mai vorbiți, ci duceți-vă acolo pe drumul năzuințelor noastre. Acesta este drumul firesc pe care-l indică mintea noastră, instinctul popular de aici și de dincolo. Acest drum noi îl vom urma și pot să ni se prăvălească capetele în țărână, visul nostru însă va triumfa“¹⁰. Ouvintările sale stârneau un entuziasm de nedescris, fiind adesea întrerupte prin aplauze furtunoase, iar la despărțire toți ascultătorii erau convinși de necesitatea eliberării fraților de peste Carpați. În urma unei munci intense, depusă în slujba idealului național, O. Goga a devenit conducătorul pribegilor ardeleni din România, bucurându-se de un imens prestigiu¹¹. La viitoarea hotărâre a guvernului de a lupta de partea Antantei a contribuit și Octavian Goga, România declarând război Puterilor Centrale la 14/27 august 1916¹², în vederea desăvârșirii unității statale. Datorită activității desfășurate, lui O. Goga i se intentase la Cluj un proces de înaltă trădare, fiind condamnat la moarte în contumacie¹³. Odată cu intrarea României în război, mama poetului a fost internată în comitatul Sopron¹⁴.

Chiar din primele zile ale conflictului armat, O. Goga se înrolează ca voluntar, cu gradul de soldat, pentru a participa la luptele din Dobrogea. Euforia stîrnită de intrarea victorioasă a trupelor române în Transilvania a fost atenuată de înfringerea de la Turtucaia, iar armata românească este nevoită să se retragă din Ardeal, în urma presiunilor exercitate de armatele germane¹⁵.

După ocuparea Munteniei și retragerea în Moldova, O. Goga trece prin momentele cele mai deznădăjduite ale vieții sale, văzîndu-și pentru un timp visul spulberat. Treptat își revine și de la începutul anului 1917 își reîncepe activitatea publicistică, care a jucat un rol important la ridicarea moralului tuturor românilor.

Concomitent cu stabilizarea frontului în sudul Moldovei se iau măsuri energice pentru refacere armatei, atît de decimată cu ocazia retragerii. În același timp s-a pus accentul și pe întărirea moralului militarilor. În acest scop Ministerul Apărării Naționale a fondat ziarul „România“, ce va apare de la 2 februarie 1917, sub conducerea lui M. Sadoveanu. Editorialul primului număr, intitulat *Spre biruință*, a fost redactat de O. Goga, sădind noi speranțe în sufletele românilor. „S-ar părea că sîntem în mreaja unui vis și că toate cîte se petrec astăzi în jurul nostru sînt arătări fugare din vremuri de demult, chipuri întunecate smulse dintr-o cronică moldovenească... Și cu toate acestea nu sîntem înfrinți. Ne-am cheltuit dar nu ne-am istovit. Puterea n-a secat încă și credința rămîne în picioare privind dîrză în obrazul dușmanului... Înfiptă în Țara Moldovei, ca într-o cetate de piatră, oastea noastră, avînd apa Siretului în față și crestele Carpaților în spate, reînvie astăzi după zidul baionetelor, ascuțindu-și fulgerele de mînie. Este o suflare nouă de viață care renaște, rîndurile se prîmenesc, sprijinul tovarășilor crește, speranța filfilie proaspătă și întinerită peste steagurile ciuruite de gloanțe... În ranițele voastre e biruința de mîine. Sub lumina ei orbitoare vrem să ni se fringă condeiul în ziua cea mare, cînd printre zidurile fumegînde de la Alba Iulia, în sunet de muzici, pe drumul de praf și de singe, va trece mîndru, pe calul său cel alb, regele nostru“¹⁶.

⁹ „Adevărul“, nr. 10.034 din 17 februarie 1915.

¹⁰ Octavian Goga, *Strigăte în pustiu, Cuvinte din Ardeal într-o țară neutrală*, București, 1915, p. 204.

¹¹ Nicolae Iorga, *Orizonturile mele. O viață de om așa cum a fost*, Edit. Minerva, București, 1972, p. 467.

¹² Const. Chirițescu, *Istoria războiului pentru întregirea României, 1916—1919*, vol. I, București, 1922, p. 127.

¹³ Onisifor Ghibu, *Amintiri despre Octavian Goga*, în „Luceafărul“, nr. 10 din 1943, p. 7.

¹⁴ Dr. Sebastian Stanca, *Contribuția preoțimii române din Ardeal la războiul pentru întregirea neamului*, Cluj, 1925, p. 13.

¹⁵ Ion Dodu Bălan, *Octavian Goga*, ed. a II-a, Edit. Minerva, București, 1975, p. 134.

¹⁶ „România“, nr. 1 din 2 februarie 1917.

În acele momente dramatice, O. Goga își îndreapta din nou gândurile spre țărâname, exprimându-și fără echivoc încrederea în ea, care în nenumărate rânduri a dat dovadă de o adâncă dragoste față de țară, sacrificându-și viața pentru apărarea gliei strămoșești. „...Țărani ai noștri din Muntenia și din Moldova, români plugari ai pământului de pe Jiu și de pe Siret, voi care umpleți golul tranșeelor și nu mai încăpeți în plinul spitalelor, soldați ai neamului, la voi e toată nădejdea de mine... Pregătiți-vă sufletul, întăriți-l cu ura neagră a pământului vostru și gătiți-vă de ziua cea mare, când va începe nunta morții cea adevărată, nunta vieții și a izbăvirii. Gândeți-vă, soldați țărani, că o nouă așezare trainică a neamului va răsări din lupta voastră. Înțelegeți să stăpînind din nou pământul vechi al României și lărgindu-i hotarele cu Ardealul și Bucovina, soarta tuturor va fi mai bună“¹⁷.

O. Goga salută victoria Revoluției burgheze din Rusia, iar la sfîrșitul lunii martie pleacă în această țară, pentru a sprijini mișcarea voluntarilor români și să se întâlnească cu unii conducători ai vieții politice rusești. Sosirea la Iași a primului batalion de voluntari ardeleni și bucovineni i-a produs o mare satisfacție, scriind rînduri de o rară vibrație patriotică. „În mijlocul acestor zile de zbucium, în care biruința războiului și regenerarea socială a țării de mîine frămîntă conștiința neamului, ne oprim o clipă cu toții, ca să sărbătorim triumful unei idei : ne-a venit din Rusia cea dinții ceată de ardeleni voluntari ai armatei române. ...Principiul fundamental al politicii românești e pecetluit definitiv prin această tovărășie. ...Iată plebiscitul Ardealului îl aduc în ranițele lor acești voluntari, care și-au biruit grija morții lor cu gîndul învierii celor de acasă. ...Pentru Regatul român venirea ardelenilor este cea dintîi sărbătoare a unirii politice cu pămîntul ce se va rupe de sub sceptrul Habsburgilor“¹⁸.

O. Goga scrie articole memorabile închinete eroicelor lupte de la Mărășești și Oituz, unde soldații români au dovedit o vitejie legendară. „...Argumentul cel mai palpabil este această armată de fier renăscută din cenușa unui dezastru, care la Mărășești și la Oituz înscrie unele din cele mai strălucitoare pagini ale războiului european. De aceea astăzi, în această perioadă de grea cumpănă a istoriei noastre, privim viitorul cu mai multă încredere ca oricînd. ...Bătălia de la Mărășești, prin durata, prin proporțiile și intensitatea ei, rămîne una din cele mai formidabile și mai sîngeroase vărsări de sînge ale marelui război“¹⁹.

Ultimul articol, *Nu s-a schimbat nimic*²⁰, se referă la încheierea armistițiului de la Focșani, și cu tot optimismul afișat se întrezărește o oarecare neliniște a poetului, încheindu-și astfel activitatea la „România“. În cele 53 de colaborări în proză și versuri, „cîntărețul pămîntului nostru“ a tratat principalele evenimente interne și externe, abordînd o tematică variată, prin intermediul cărora a alinat suferințelor românilor și i-a îmbărbătat în momentele de grea cumpănă. În acele clipe, O. Goga a reprezentat pentru români trubadurul ideal, care le-a redat încrederea, făcîndu-i să nu-și piardă speranțele și sugerîndu-le că eforturile supraomenești și sacrificiile depuse în timpul războiului contribuie la făurirea României viitoare.

După încheierea păcii de la București, O. Goga a plecat în Franța, stabilindu-se la Paris. În capitala Franței, în vara anului 1918 s-a înființat Consiliul național al unității române, avîndu-l ca președinte pe Tache Ionescu, iar vicepreședinți erau Octavian Goga și Vasile Lucaciu²¹. În Franța, O. Goga a militat alături de ceilalți conducători politici români pentru recunoașterea de către marile puteri a desăvîrșirii unității statale românești. În urma unei lupte acerbe dusă pînă la sacrificiu, O. Goga se reîntoarce în România reîntregită, cu idealul înfăptuit, la realizarea căruia aspiraseră mai multe generații. Cu trecerea timpului, contribuția poetului la desăvîrșirea unității stat ale capătă noi dimensiuni, această acțiune înscriindu-se ca cea mai izbutită a întregii sale activități politice.

¹⁷ Ibidem, nr. 5 din 6 februarie 1917.

¹⁸ Ibidem, nr. 123 din 7 iunie 1917.

¹⁹ Ibidem, nr. 178 din 2 august 1917 și nr. 183 din 8 august 1917.

²⁰ Ibidem, nr. 284 din 3 decembrie 1918.

²¹ Vasile Netea, C. Gh. Marinescu, *Liga Culturală și Unirea Transilvaniei cu România*, Edit. Junimea, Iași, 1978, p. 306.

OCTAVIAN GOGA ET L'UNITÉ NATIONALE

R é s u m é

Dès le déclenchement de la première guerre mondiale, le poète Octavian Goga soutient, par son activité d'écrivain, la participation de la Roumanie à côté de l'Antante pour la libération de la Transylvanie de sous l'occupation étrangère.

Après l'entrée de la Roumanie dans la guerre, Octavian Goga s'enrôle comme volontaire dans l'armée roumaine et, après six mois, il devient rédacteur au journal „România“ („La Roumanie“), organe du Ministère de la Defense Nationale, contribuant à la consolidation de la confiance dans la victoire finale.

Pendant l'été de l'année 1918 il s'établit à Paris, d'où il continue la lutte pour l'achèvement de l'unité nationale, le 1 décembre 1918 la Grande Assemblée Nationale d'Alba Iulia décidant l'union de la Transylvanie à la Roumanie.